

РЕПУБЛИКА СРБИЈА
Универзитет у Београду
Факултет политичких наука

Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду

На седници Одељења за међународне студије, одржаној 14. новембра 2024, констатовано је да је кандидаткиња Сандра Давидовић завршила писање докторске дисертације под насловом „Постхладноратовска изградња државе – између теоријске конструкције и политичке праксе”. Одлуком Наставно-научног већа Факултета политичких наука Универзитета у Београду од 21. новембра 2014. године именована је Комисија за извештај о докторској дисертацији у саставу: Др Маја Ковачевић, редовни професор Факултета политичких наука, Др Горан Тепшић, доцент Факултета политичких наука и Др Душан Пророковић, научни саветник Института за међународну политику и привреду. Ментор дисертације је проф. др Слободан Самарџић, редовни професор Факултета политичких наука у пензији.

Комисија је прегледала и оценила наведени докторски рад и, на основу мишљења свих чланова, подноси Наставно-научном већу Факултета политичких наука Универзитета у Београду следећи

ИЗВЕШТАЈ О ЗАВРШЕНОЈ ДОКТОРСКОЈ ДИСЕРТАЦИЈИ

Основни подаци о кандидату и дисертацији

Сандра Давидовић је рођена 1991. године у Крагујевцу, где је завршила основну школу и гимназију. Дипломирала је на смеру за међународне односе Факултета политичких наука Универзитета у Београду 2014. године, са просечном оценом током 9,44. Мастер студије, модул Међународно хуманитарно право и право људских права, завршила је на истом факултету 2016. године, са просечном оценом 9,56 и завршним радом под називом „Приватизација друштвених предузећа на Косову и Метохији 1999-2009”. Од 2016. године

студенткиња је докторских академских студија на Факултету политичких наука Универзитета у Београду, на смеру Међународне и европске студије. По конкурс Министарства просвете науке и технолошког развоја Владе Републике Србије примљена је на пројекат „Хиљаду младих докторанада” у априлу 2018. године, а од 1. новембра исте године до 1. јануара 2022. године била је запослена у Институту за међународну политику и привреду, као истраживач приправник и истраживач сарадник. Била је укључена је у пројекат Института за међународну политику и привреду *Србија - изазови у међународним односима 2020*. Министарства просвете, науке и технолошког развоја. Добитница је више домаћих и иностраних стипендија, укључујући стипендије Министарства науке просвете и технолошког развоја Републике Србије, Града Крагујевац, Фондације „Сакура”, Фондације „Студеница”, Форума „Албах”, Штокхолм Универзитета, Фулбрајт фондације, Универзитета у Њујорку. У оквиру докторских студија на Универзитету у Београду, провела је академску 2020/2021 годину као гостујући истраживач на *Harriman* институту на *Columbia* универзитету у Њујорку, у оквиру *Fulbright Non-Degree* стипендије за студенте докторских студија у Србији. Тренутно је запослена на као предавач на Фордам универзитету (*Fordham University*) у Њујорку.

Кандидаткиња је објавила следеће радове:

Монографије:

-Сандра Давидовић, *Деценија рада Европске мисије владавине права на Косову и Метохији EULEX KOSOVO: преглед, оцене и закључци*, Београдски форум за свет равноправних, Београд 2018, „Жиг”, ISBN 978-86-83965-52-6, 131 стр.

-Сандра Давидовић, Данило Бабић, Јелена Пејић, *Приватизација друштвених предузећа на Косову и Метохији под окриљем УНМИК администрације :преглед, оцене и закључци*, Београдски форум за свет равноправних, Београд 2017, 2018. „Жиг”, ISBN 978-86-83965-49-6, 220 стр.

Научни чланци:

-Пророковић Душан, Давидовић Сандра, 2021. Поглед на Ишингеров план за статус Косова: Србија није Западна Немачка, *Аргументи*, Vol. XV, No. 42, p. 185 - 194, Ванја Лука, DOI 10.7251 / ARG 4221185 P, UDC: 323.285 (497.115): p. 327-430.

-Davidovic, Sandra, Dayton Legacy, 2020. 25 years of Building Peace in Bosnia, in *Review of International Affairs*, Belgrade Vol. LXXI, No. 1179, 2020. UDK 327 ISSN 0486-6096. pp.2-20.

-Рапайић Стеван, Давидовић Сандра, 2019. Основни економски проблеми у односима Београда и Приштине, *Српска политичка мисао*, бр. 3/2019, год. XXVI. vol. 65, Институт за политичке студије, УДК 339(497.11:497.115), стр. 451-473.

-Сандра Давидовић, Политика условљавања Европске уније у процесу решавања косовско-метохијске кризе, *Балкан у доба глобалног преуређивања*, Слободан Јанковић и Марина Костић (ур.), Институт за међународну политику и привреду, Београд, 2019, стр. 187-202.

- Сандра Давидовић, Мисија EULEX – „косовски тест” заједничке спољне и безбедносне политике Европске уније, часопис *Национални интерес*, Институт за политичке студије, Београд, 2018. XIII, vol. 30 No 3/2017. стр. 239-259.

-Сандра Давидовић, Приватизација друштвених предузећа на Косову и Метохији под окриљем УНМИК администрације, *Безбедносни форум*, Евроазијски безбедносни форум, Београд 2/2017, UDK 327.56 / ISSN 2466-4448

- Сандра Давидовић, Модели УНМИК приватизације на Косову и Метохији', *Политичка ревија*, Институт за политичке студије, Београд, 2016. (XXVIII) XV, vol=50 No. 4/2016. стр. 115-132, UDK 338.246.025.88(497.115) 1999/2009

Прикази књига:

- Ioannis Armakolas, James Ker-Lindsay (Ed.), *The Politics of Recognition and Engagement: E.U. Member State Relations with Kosovo*, Palgrave, Macmillan 2020, in *Review of International Affairs*, Belgrade Vol. LXXI, No.1180, 78. Nov. 2021;

-Susan L. Woodward, *The Ideology of Failed States: Why Intervention Fails*, City University of New York: Cambridge University Press, 2017, in *Review of International Affairs*, Belgrade Vol. LXXI, No. 1177, 78 January–March 2020, p.77-80.

- *David vs. Goliath: NATO war against Yugoslavia and its implications*, Nebojša Vuković (Ed.), Institute of International Politics and Economics, Belgrade 2019, in *Review of International Affairs*, Belgrade Vol. LXX, No.1174, April-June 2019, pp. 69-72.

- Andrea Lorenzo Kapusela, *Osvrt na izgradnju države na tzv. Kosovu iz ugla međunarodnog službenika*, Službeni glasnik Beograd 2016, u publikaciji *Međunarodni problemi* Vol. LXXI, br. 3/2019 str. 389-393.

У консултацијама са ментором, кандидаткиња Сандра Давидовић се определила за израду докторске дисертације на тему „Постхладноратовска изградња државе – између теоријске конструкције и политичке праксе“, коју је Веће научних области правно-економских наука Универзитета у Београду одобрило на седници одржаној 29. септембра 2020. године.

Дисертација кандидаткиње израђена је и форматирана у складу са важећим Упутством о облику и садржају докторске дисертације која се брани на Универзитету у Београду. Према Правилнику о академској честитости Факултета политичких наука дисертација је прошла софтверску проверу оригиналности у програму *iThenticate*, при чему је утврђено је да рад не садржи текст неправилно преузет из других извора и од других аутора. Дисертација је писана ћириличним писмом, фонтом *Times New Roman*, величине писма 12 типографских тачака, са проредом основног текста од 1.15 и маргинама од 20 mm. Обим дисертације је 197 страна, од којих основни текст чини 162 стране. Остале стране садрже насловну страницу на српском и енглеском језику, страницу са информацијама о ментору, члановима комисије за одбрану докторске дисертације и о датуму одбране, странице са подацима о докторској дисертацији на српском и енглеском језику, преглед садржаја, списак коришћене литературе, биографију аутора и формално – правне изјаве кандидата. Рад је заснован на коришћењу примарних извора, као и релевантне литературе у виду научних монографија, чланака из часописа и зборника и извора са интернета. Списак коришћене литературе садржи 705 библиографске јединице.

Дисертацију чини пет поглавља: Уводна разматрања (прво поглавље), Крај Хладног рата и повратак државе (друго поглавље), Изградња државе и интервенција на Балкану (треће поглавље), Фазе интервенционизма (четврто поглавље) и Закључна разматрања

(пето поглавље). Поглавља заједно чине логички и теоријско-методолошки кохерентну целину, засновану на валидној научној обради коришћених извора. На основу тога, Комисија закључује да су форма и садржај дисертације у складу техничким и академским стандардима и захтевима.

Предмет и циљ дисертације

Основни предмет овога рада је развој концепта изградње државе и његово место у ширем контексту дискусија о држави и интервенционизму на Балкану. Кандидаткиња заступа следећи темељни аргумент истраживања: изградња државе представља нови легитимацијски оквир старог интервенционизма који је превазиђен постхладноратовским политичким и безбедносним кретањима. Упркос општеприхваћеној претпоставци да је међународна изградња државе израз нових безбедносних претпоставки које карактерише пост-хладноратовски свет, она се у овом раду разуме као нормативни оквир интервенционистичке праксе којима се остварује контрола над унутрашњим политичким и економским процесима других, мање моћних (слабих) држава. Изградња државе се као сви претходни интервенционизми самолегитимише, и тај оквир подразумева - изградњу (либералне) демократске државе и институција тржишне економије. Ипак, један од закључака рада је да, без обзира да ли је градитељски интервенционизам уобличен кроз технократске програме реформе или европеизацију држава, он увек подразумева присилно мешање једне или више држава у домаћу јурисдикцију друге, са циљем мењања њених унутрашњих претпоставки. Кроз смештање концепта у контекст постхладноратовског безбедносног превирања и потребе једине преостале суперсиле да обезбеди мање интрузивне облике интервенционизма, тај подухват се у овом раду разуме као средство доминације над периферним и полупериферним областима, које се огледају у преласку са механизма принуде на консенсуална средства.

Ова претпоставка је тестирана у случају међународне изградње државе на Косову и Метохији, као дела вишефазног, мултидимензионалног интервенционизма на самом крају 20. века. То је учињено кроз увезивање концепта изградње у дискусију о спољном интервенционизму као средству решавања политичких спорова на Балкану. Опредељење за овај приступ произилази из увида у то да је интервенционизам спољних актера у

процесима стварања и разарања држава константа макар од краја 19. века, те да се његово уобличавање у концепт изградње државе разуме као један део тог процеса. Заправо, представљајући три фазе интервенционизма, које су обележиле кризу на Косову, од 1998. до 2013. године, кандидаткиња настоји да укаже на то да је садржај интервенционизма био под утицајем политичке агенде спољних актера, у првом реду Сједињених Држава, а не нормативних претпоставки о пожељности одређеног типа владавине. То јест, указујући на то да се концепту изградње, као нормативном оквиру интервенционизма, селективно приступало, она настоји да доведемо у питање његову аутономну употребну вредност у анализи пост-конфликтних процеса на Косову.

Иако је почетни циљ овог рада био да се анализира и оцени изградња државе на Косову у односу на постављене циљеве изградње, процес истраживања је довео до закључка да изградња државе нема јасно утемељен концептуални оквир, следствено ни методологију, а претпостављени каузални механизам има озбиљних недостатака и готово никакву емпиријску потврду. Додатно, утврђено је да елементи интервенционизма које политика међународне изградње држава подразумева превазилазе историјски оквир концепта. У контексту Балкана, елементи спољног интервенционизма које карактерише изградња државе, присутни су макар од стварања модерних националних држава. Заправо, стварање држава на Балкану и надметање (искључујућих) националних агенди се по правилу истраживало у односу на интервенционизам великих сила. Имајући ово у виду, ауторка констатује да изненађује чињеница да нема више регионалних радова из области међународних односа који указују на овај образац као место могуће критике „новог” концепта изградње државе.

Основне хипотезе истраживања

У раду су тестиране једна општа и три посебно хипотезе. Прва општа хипотеза полази од теоријског оквира у коме је смештен концепт међународне изградње државе и подразумева да међународна изградња државе на Косову није допринела успостављању мира и владавине права, већ је изазвала нове облике сукоба. У првом делу рада ова хипотеза је подврнута детаљном испитивању. Прва посебна хипотеза смешта овај концепт у оквиру одабране студије случаја. Односи се на тврдњу да је трансформација изградње мира у

процес изградње државе на Косову условљена интервенцијом спољних актера, у првом реду Сједињених Држава, упркос одсуству политичког консензуса о том питању унутар Уједињених нација. Друга посебна хипотеза се односи на детаљно анализирану тврдњу да изградња државе представља део постхладноратовске интервенционистичке праксе, а њена концептуализација покушај теоријског и правног уобличавања поредака који доприносе продубљивању регионалних конфликта. Коначно, трећа посебна хипотеза садржи претпоставку која је тестирана у другом делу рада, а односи се узрок неуспеха међународне администрације да изгради стабилне институције на Косову. Тај узрок се налази у политичком приступу оличеном у очекивању политичког решења посредством изградње институционалних аранжмана.

Опис поглавља дисертације

У првом делу дисертације, предмет истраживања је теоријски и операционално уобличен. Изложен је хипотетички и методолошки оквир истраживања, као и циљеви дисертације.

У другом поглављу представљена је анализа међународних политичких услова који су допринели стварању и ширењу концепта изградње државе након краја Хладног рада. С тим у вези, детаљно је представљено рађање појма одметничке државе у политичким и безбедносним круговима Сједињених Држава, с циљем да се објасни логика политизације безбедносног питања (тзв. секуритизације) слабих држава, као и идеја и пракса њихове (ре)изградње након краја Хладног рата. Након тога, представљена је идеја изградње државе, њено ширење у сфери националних и међународних организација, развојних агенција, у невладиним и академским организацијама. Такође, обављена је анализа основних претпоставки концепта, укључујући тезу о конфликтном потенцијалу слабих држава и потребу њихове (ре)изградње кроз међународно руковођених пројеката изградње. У вези са тим, указано је и на постојеће проблеме концепта, укључујући (не)могућност његове операционализације и ограничења у мерењу „слабости” које представља важан део формулације „политика изградње“. Најзад, представљене су основне критике концепта и политике изградње држава, са циљем смештања овог рада у постојеће дискусије о проблемима изградње.

Треће поглавље обухвата оцене истраживања концепта изградње државе као приступа изградњи мира, и његово место у расправама о постхладноратовској безбедности. Указујући да се већина постојећих критичких радова о изградњи државе уклапа у технократску критику пракси изградње, у овом делу се дискутује изградња државе као инструмент политике. Односно, указујући на њен инхерентно политички садржај, као и неједнаке односе између субјекта и објекта изградње, изградња државе се посматра кроз оквир расподеле моћи. Затим се тај закључак контекстуализује у односу на истраживани регион, како би се концепт сместио у оквире спољног интервенционизма којим су се стварале и разарале државе на Балкану бар од краја 19. века. Додатно, он се допуњује помоћним концептом локално-спољне интеракције који сматра кориснијим у анализи интервенционизма у студији случаја. Односно изградња државе се уобличава као легитимизацијски оквир претходно идентификоване историје интервенционизма као метода изградње држава на Балкану, укључујући случај Косова.

Четврто поглавље посвећено је случају Косова као примеру вишефазне мултидимензионалне интервенције на самом врхунцу деценије конститутивне за концепт изградње државе. Ипак, следећи закључке из првог дела рада, студија случаја се подвргава анализи која суштински смешта изградњу државе у једну од фаза интервенционизма, односно као приступ и нормативни оквир изградње мира. У том оквиру, представљене су три идентификоване фазе интервенционизма које су као крајњи резултат имали албанску независност на Косову и Метохији, односно интервенцију у питање статуса „спорне територије“. Прва фаза, која обухвата војни интервенционизам и његову легитимизацију кроз концепт хуманитарног интервенционизма сматра се уводом у постконфликтну изградњу. Стога је посебна пажња посвећена локално-динамичкој интеракцији која је довела до активирања интервенционизма, а овај отворио врата једном од најсложенијих пројеката изградње државе. Друга фаза, која обухвата изградњу мира под окриљем Уједињених нација, дискутована је као период у коме је још увек постојало балансирање између политичких опција. Ипак, у тој фази је статусно неутралан приступ изградњи мира трансформисан у статусно опредељену изградњу албанске државе на простору Косова и Метохије. Ова трансформација је последица интервенције Сједињених Држава, којом је био одбачен мултилатерални оквир изградње мира под окриљем УН-а, а улогу новог градитеља преузела Европска унија. Најзад, у трећој фази је анализирана улога Европске

уније на Косову, након једностраног проглашења косовске независности. Циљ анализе је указивање на последице трансформације градитеља, при чеми је изведено упоређивање два приступа изградњи.

Пети део рада посвећен је завршном и критичком разматрању улоге коју је концепт изградње имао у протеклим деценијама, са посебним освртом на случај Косово. С тим у вези, размотрене су могуће алтернативе у погледу достизања циљева мира на Косову, како би се оповргла тезу да интернализовање интервенционизма обезбеђује неопходан легитимитет и ефикасност.

Остварени резултати и научни допринос дисертације

Ова дисертација значајно доприноси критичком разматрању и разумевању концепта изградње државе који је постао свепржимачућа тема и аналитички оквир у серији научних дисциплина, пре свега у области политичких наука. С обзиром на учесталост употребе концепта у објашњавању постконфликтних процеса на Балкану, укључујући случај Косова и Метохије, дискусија о употребној вредности концепта показала се оправданом, посебно имајући у виду да се регионални сукоби сматрају важним за уобличавање идеје изградње државе и других нормативних оквира интервенционизма великих сила. Додатно, имајући у виду да се случај Косова и Метохије нашироко користи као предмет за тестирање резултата појединачних аспеката „изградње држава“, као што су изградња мултиетничког друштва, отворене тржишне економије, (либералних) демократских институција, владавине права, независног правосуђа, показује се важним да се изградња државе постави у шири аналитички контекст (спољног) интервенционизма. Ово посебно, јер се изградња државе често посматра као неутрални оквир институционалне реформе, слободан од питања моћи у међународним односима и од интереса спољних актера у односу на политичке и економске процесе у истраживаном региону.

Овај рад представља и допринос анализи интервенционизма на Балкану који превазилази оквире изградње државе и сагледава интервенционизам као феномен дугог

трајања и метод решавања питања територијалних (пре)расподела. У том оквиру, рад значајно допуњава постојећа истраживања и објашњења о мултидимензионалном интервенционизму на Косову и Метохији. То чини кроз смештање тог проблема у историјске оквире интервенционизма великих сила као продукта интеракције локалних и међународних актера. Имајући у виду значај питања Косова и Метохије за државу и друштво Србије, закључак је да овај рад доприноси слободној и критичкој дискусији у истраживачкој заједници која не рефлектује етничке позиције, али ни потребу да се удовољи преовлађујућем (нео)либералном дискурсу. Из тог угла вредности ове дисертације, у прилици смо да укажемо и на њен шири регионални и међународни значај за истраживачки озбиљно и непристрасно приступање феноменима који у нашој савремености перпетуирају најтеже и најтрагичније видове политичких конфликта – унутрашњих, регионалних и светских.

Закључак

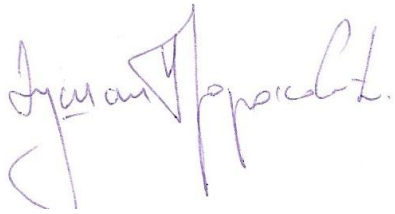
Дисертација „Постхладноратовска изградња државе – између теоријске конструкције и политичке праксе“ кандидаткиње Сандре Давидовић представља кохерентну целину у логичком, теоријском-методолошком и емпиријском смислу. Комисија констатује да су приликом израде поштовани прописани академски, научни и технички стандарди писања, те да је дисертација израђена у складу са претходно одобреном пријавом.

Истраживање представља драгоцен допринос науци о међународном односима и европским студијама, проширујући постојећи фонд научног знања, али и отварајући нове димензије емпиријских, теоријских и метатеоријских истраживачких програма, како унутар тако и преко дисциплинарних граница.

Имајући у виду наведено, као и чињеницу да дисертација представља резултат оригиналног и уверљиво образложеног истраживања, утемељеног на коришћењу релевантних академских извора, Комисија сматра да је дисертација испунила све услове за јавну одбрану, и предлаже Наставно-научном већу Универзитета у Београду – Факултета политичких наука да прихвати Извештај, формира комисију и одобри јавну одбрану докторске дисертације.

Комисија:

Др Маја Ковачевић, редовни професор Универзитета у Београду – Факултета политичких наука

Душан Пророковић.

Др Душан Пророковић, научни саветник Института за међународну политику и привреду

Др Горан Тепшић, доцент Универзитета у Београду – Факултета политичких наука

У Београду, 21. јануара 2025.

